Wikipédia

Okinavai nyelv

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából

A közép okinawai, vagy egyszerűen **okinavai nyelv** (沖縄口/ウチナーグチ Uchinaaguchi [ʔut͡ɕinaːgut͡ɕi]) egy észak-rjúkjúi nyelv, amit főként Okinava szigetének déli részén beszélnek, beleértve a körülötte lévő szigeteket is (Keremán, Kumedzsimán, Tonakin, Agunin és még több kicsi periferikus szigeten.) A közép-okinavai megkülönbözteti magát az észak-okinawai-tól, melyet önállóan osztályozunk mint a kunigami nyelv. Az UNESCO *Atlas of the World's Languages in Danger* Február 2009-es kezdete óta mindkettő nyelvet veszélyeztetettként tartja számon. Bár az okinavai számos dialektust foglal magába,[1] a suri-nahai változatot ismerik el alapként,[2][3] mert a Rjúkjú Királyság hivatalos nyelvként használta Só Sin király (1477–1526) uralkodása óta. Ezenfelül, mivel a Suri főváros az uralkodói palota köré épült, az a nyelv vált irodalmi és regionális szabvánnyá, amit az uralkodói bíróság használt, így a nyelv dalokon és verseken keresztül virágzott ebben az időszakban.

Japánon belül az okinavaira gyakran nem nyelvként gondolnak hanem dialektusként, (沖縄方言 Okinava hógen) vagy még pontosabban közép, és dél okinavai dialektusként.(沖縄中南部諸方言 Okinava Csúnanbu So hógen). Az **okinavai nyelv** beszélői nyelvcserén mennek keresztül - Japánra váltanak, mivel a nyelvhasználat Okinaván ma is messze van a stabiltól. Az okinavai a standard japán nyelvbe asszimilálódik a két nyelv hasonlósága miatt. - Szabványosított és központosított oktatási rendszer, a média, az üzletkötés és a fővezetőkkel való kapcsolattartás.[4] Az okinavait még mindig sok idős beszéli, rajtuk kívül a zenével, turistaműsorokkal, színdarabokkal tartják életben, például egy helyi drámával aminek a neve ucsina sibai. Ezek tükrözik a helyi szokásokat és modort.[5]

Okinavai nyelv
沖縄口/ウチナーグチ
Uchinaaguchi

Beszélik	Okinava (sziget), Japán
Terület	Okinava (sziget)
Nyelvcsalád	Japán Rjúkjúi Észak-rjúkjúi
Írásrendszer	Okinavai Rómadzsi Japán
Nyelvkódok	
ISO 639-3	ryu (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=ryu)

Dél-közép okinavai, avagy Suri-Naha

Tartalomjegyzék

Történelme

A Rjúkjú Királyság előtt

Az okinawai olyan japán nyelv, ami az ójapánból gyökerezik. A kettéválás az ójapán és a rjúkjú nyelvek közt időszámításunk 1. százada és a 12. század közé tehető. A kínai és japán írásjegyeket először japán misszionáriusok mutatták be 1265-ben.[6]

A Rjúkjú Királyság alatt

Szatszuma előtt

A hiragana sokkal népszerűbb volt mint a kandzsi - a verseket gyakran írták hiraganákkal, vagy kis kandzsikkal. Az okinavai Só Sin király idejében vált hivatalos nyelvvé.

Szatszuma után a hozzácsatolásig

Miután Rjúkjú a Szatszuma vazallusa lett, a kandzsi nagyobb szerepet nyert az irodalomban, azonban a hivatalos Rjúkjúi dokumentumok klasszikus kínaiul íródtak.

1609-ben a Rjúkjú Királyságot megszállta a Szatszuma Birtok japán déli részén. Azonban Satsuma nem teljesen tört be Rjúkjú-ba a Kínával való ütközés félelme miatt, ez pedig ebben az időben erősebb gazdasági kapcsolatot eredményezett Rjúkjúval.[7]

Japánhoz csatolástól a második világháború végéig

Amikor Rjúkjút Japánhoz csatolták 1879-ben, az emberek többsége Okinaván okinavaiul beszélt.

Egy évtizeden belül a Japán kormány megkezdte az asszimilációs politikát, a japanizációt, amely során a Rjúkjúi nyelveket fokozatosan elnyomták. Az oktatási rendszer volt a japanizáció szíve, ahol az okinavai gyerekeket japán nyelvre tanították, és megbüntették őket az anyanyelvük beszéléséért – Azt mondták nekik, hogy a nyelvük csak egy „dialektus”. 1945-re már számos okinavai beszélt japánul, sokan két anyanyelvűek voltak. Az okinavai csata során néhány katonát meg is öltek az okinavai beszéd miatt. A nyelvcsere Rjúkjún / Okinaván 1879-ben kezdődött, mikor a Japán Kormány magához csatolta Rjúkjút és kialakította Okinava Prefektúrát. A prefektúra hivatala főként Kagosima Prefektúrából származó emberekből állt, ahol régen a Satsuna Uralom állt. Ez a modernizáció kezdetét jelentette Okinaván a japán nyelvre való cserével együtt. Eredményképp a japán nyelv vált az adminisztráció, oktatás, média és irodalom nyelvévé.[7]

1902-ben a Nemzeti Nyelvkutatási Tanács (国語調査委員会) elkezdte Japán nyelvi egyesítését a szabvány japán nyelvvel. Ez nyelvi bélyeget nyomott a japán nyelv számos helyi változatára, beleértve az okinavait is. Ahogy a diszkrimináció élesedett, maguk az okinavaiak kezdték el nyelvük elhagyását és váltottak az alapértelmezett japán nyelvre.

Az amerikai megszállás alatt

Az amerikai megszállás alatt voltak próbálkozások az okinawai nyelv felélesztésére és szabványosítását illetve, azonban ezeket nem vitték végbe a japánok javára. Douglas MacArthur generális oktatáson keresztül próbálta meg reklámozni az okinavai nyelveket és kultúrát, több angol szót is bevezettek.

A saját elhatárolt nyelv

Japánon kívül, az okinavait megkülönböztetik a japán nyelvtől. Ezt először Basil Hall Chamberlain vetette fel, aki az okinawai és a japán nyelv közti kapcsolatot a szerelem nyelvei közti kapcsolathoz hasonlította. Az UNESCO veszélyeztetett nyelvnek jelölte.[8]

Szociolingvisztika

2009-ben az UNESCO 6-féle okinavai nyelvet nyilvánított veszélyeztetettnek 2009-ben.[9] Az okinavai nyelv veszélyeztetettségét a szabvány japán nyelvre való váltás okozta. Az egész történelem során az okinavai nyelveket a szavány japán dialektusaiként kezelték. Például a 20. században sok iskolában „dialektus cédulákat / kártyákat ” használtak azon diákok büntetésére, akik okinavaiul beszéltek.[10] Ebből kifolyólag a nyelv megmaradt beszélői közül inkább nem adják át a nyelvtudást a fiatalabb generációnak a múltbéli megbélyegzések miatt.[7]

Bár a nyelvcsere visszafordításának érdekében számos erőfeszítés történt,de az okinavait még mindig nem tanítják elég jól a formális intézményekben az Okinavai Oktatási Tanács kevés támogatása miatt. Az oktatás Okinaván kizárólag japán nyelven folyt és az iskolákban a gyerekek nem tanulhatták az okinavait második nyelvükként. Eredményképp legalább 2 generáció okinavai nőtt fel a helyi, otthoni, és iskolai kommunikációhoz szükséges nyelvtudás nélkül.[7]

Fonológia

	Elülső	Középső	Hátsó
Zárt	i iː	(ɨ)	u uː
Zárt-közép	e eː		o oː
Nyitott		a aː	

Az okinavai nyelvnek 5 magánhangzója van, ezek közül mind lehet hosszú vagy rövid. Bár a rövid /e/ és az /o/ magánhangzók elég ritkák,[11] mivel csak néhány eredeti okinavai szóban jelennek meg - nehéz szótagú szavakban /Ceɴ/ or /Coɴ/ mintával, mint például a /meɴsoːɾeː/ *mensooree* „üdvözöljük", vagy a /toɴɸaː/ *tonfaa*. A hátul zárt magánhangzók erősen kerekednek a standard japán összezártjaival szemben. Néha beillesztenek egy hatodik magánhangzót - /ɨ/ -, mert a sorrendek amik történelmileg alakított /e/ hangot tartalmaznak nem váltanak ki palatizálást: /i/: */te/ → /tɨː/ *tii* „kéz", */ti/ → /t͡ɕiː/ *chii* „vér". Azonban akusztikailag az /ɨ/ nem ejtődik másképp mint az /i/, és ez a megkülönböztetés talán azért van, mert a palatizáció e magánhangzócsere előtt történt.

Mássalhangzók

Az okinawai nyelv 20 különböző szegmenst különböztet meg a lenti táblázatban zárójellel fő allofónokkal

Okinavai mássalhangzók IPA táblázata							
	Labiális hang	Alveoláris hang	Alveolo-palatális hang	Palatális hang	Labio-veláris hang	Veláris hang	Glottális hang
Nazális hang	m	n				(ŋ)	
Zárhang	p b	t d	t͡ɕ d͡ʑ		kʷ ɡʷ	k ɡ	ʔ
Réshang	ɸ	s (z)	(ɕ)	(ç)			h
Legyintőhang		ɾ					
Közelítő				j	w		

Az egyetlen konszonáns, amely szótagkódként fordulhat elő, az archifonéma // n //. Számos elemzés egy további fonémaként kezeli /N /, bár soha nem áll kontrasztban a / n / vagy / m / hangzókkal.

Az okinavai mássalhangzórendszere nagyon hasonló a japánéhoz, de mutat pár változatosságok fonémiai és allofóni szinten. Nevezetes arról, hogy megtartotta a labiális magánhangzókat(/kʷ/ and /ɡʷ/) amik elvesztek a késő középkori japánban, birtokol egy glottális zárat, birtokol egy hangtalan bilabiális réshangot /ɸ/, ami különbözik a hehezetes /h/-tól, és birtokol 2 különböző egybehangzót, ami számos különböző hangeltolódásból alakult ki.

Bilabiális és glottális réshangok

A bilabiális réshang néha mint csoportosulás van átírva, /hw/, mivel mint a japán a /h/ allofonikusan labializálódik [ɸ] hanggá a magas mássalhangzó /u/ előtt és [ɸ] nem jelenik meg a kerek /o/ magánhangzó előtt. Azonban ez az analízis nem veszi figyelembe a tényt, hogy az okinavai nem teljesen ment keresztül diakronikus változáson */p/ → /ɸ/→ */h/ a japánnal ellentétben, és hogy a javasolt csoportosítás és labializáció /hw/ hangzóvá nem motivált.[12] Következőképpen, a /ɸ/ hangzó létezését el kell választanunk a /h/ hangzóétól attól függetlenül, hogy a kettő közt átfedés van. Pár szót kivéve amik előzőleges változásokból származnak, a hehezetes /h/ is a /k/ és az /s/ furcsa lágyulásából adódik, és a más dialektusokból kölcsönzött szavak is. A /j/ előtt és a magas magánhangzó / i /, közelebb áll a [ç] –hez kiejtésben, pont mint a japánban.

Palatalizáció

A /t/ és /k/ zárthangok történelmileg alakultak palatizálttá és résesedtek /t͡ɕ/ hanggá a /j/ és a magas hangzó /i/ előtt vagy néha után. /i/: */kiri/ → /t͡ɕiɾi/ *chiri* "köd", and */k(i)jora/ → /t͡ɕuɾa/ *chura-* „szép".

Ezt a változást előzi a hangzó emelkedése, így ez azt jelenti hogy az /i/ kiválása az */e/-ből ben okozott palatizációt.*/ke/ → /kiː/ *kii* „haj". A zöngés változataik, a /d/ és a /g/ ugyanezen mentek keresztül /d͡ʑ/ hanggá válva: */unaɡi/ → /ʔɴnad͡ʑi/ *qnnaji* „angolna", and */nokoɡiri/ → /nukud͡ʑiɾi/ *nukujiri* „fűrész"; kivéve: */kaɡeɴ/ → /kaɡiɴ/ *kagin* „fűszerezés". Mind a /t/ és /d/ hang vagy allofonikusan affricate vagy nem a közepes /e/ magánhangzó előtt, bár ez a kiejtés nagyon ritka. Hasonlóképpen pallatizálódik az /s/ résmagánhangzó [ɕ] hanggá a csúszó,eső /j/ és a /i/ előtt, beleértve mikor az /i/ történelmileg az /e/-ből származik: */sekai/ → [ɕikeː] *shikee* „világ". Palatizáció előfordulhat az /e/ előtt is, főként témamegjelölés értelmében [duɕi] *dushi* → [duɕeː] *dusee* or *dushee* „*(téma)* barát".

Általánosságban véve a /j/ palatális mássalhangzót tartalmazó sorrendek viszonylag ritkák, és hajlamosak depalatizációra. Például az /mj/ hang sokszor egybeolvad az /n/-el :([mjaːku] *myaaku* → [naːku] *naaku* „Mijako");* az /rj/ beleolvad az /r/-be vagy a /d/-be. (*/rjuː/ → /ɾuː/ *ruu* ~ /duː/ *duu* „sárkány"); és a /sj/ legtöbbször /s/ hanggá válik. (/sjui/*shui* → /sui/ *sui* „Suri").

Pergőhang és erősödés

A /d/ zöngés zárhang és az /r/ legyintőhang tendál az összeolvadásra, úgy hogy az első legyintőhanggá válik szóközépi pozícióval, a második pedig néha zöngéssé válik szó elején. Például a /ɾuː/ *ruu* „sárkány" felerősödhet /duː/ *duu*-vá, a /hasidu/ *hashidu* „ajtó" fordítva legyintővé válik: /hasiɾu/ *hashiru*. Azonban a két hang megmarad néhány nyelvtani szerkezetben és szóban.

Glottális zár

Az okinavaira jellemző egy jellegzetes glottális zár /ʔ/, ami történelmileg a szókezdeti magánhangzók glottalizációjának folyamatából származik.[13] Ennélfogva az okinavaiban minden magánhangzó kiszámítóan glottalizálódik a szavak elején pár kivétellel. (*/ame/ → /ʔami/ *ami* „eső"). Nagymértékű magánhangzóvesztés vagy asszimiláció követve ezt a folyamatot kontrasztot állított a glottalizált approximantok és a nazális mássalhangzok közt. */uwa/ → /ʔwa/ *qwa* "disznó" to /wa/ *wa* „Én", or */ine/→ /ʔɴni/ *qnni* "rizspalánta" to */mune/ → /ɴni/ *nni* „mellkas".[14]

Moraikus nazális

Az /N/ moraikus nazálist pozicionálták legtöbb leírásban az okinavai fonológiáról. Mint a japánban, az /N/ (átírva /ɴ/, használva a kisnagybetűt) elfoglal egy teljes morát, és az artikuláció precíz helye változhat a következő mássalhangzótól függően. Más labiális mássalhangzók előtt a szillabikus bilabiális nazális [m̩] hanghoz fogjuk közelebb ejteni, mint a „ló” szóban /ʔɴma/ [ʔm̩ma] *qmma*. A veláris és a labio-veláris mássalhangzók előtt szillabikus veláris nazális [ŋ̍] hangnak ejtjük, mint a „bingata” szóban /biɴɡata/ [biŋ̍ɡata], ami a ruhafestés egy formája. Alveoláris és alveolo-palatális mássalhangzók előtt szillabikus alveoláris nazális /n̩/ hanggá válik mint az „inda” szóban /kaɴda/ [kan̩da] *kanda*. Másutt, ennek a pontos megvalósítása meghatározatlan marad, és változhat a következő szó első hangjától vagy morfémától függően. A kifejezés végén veláris nazális [ŋ̍] hangként értelmezett.

Összhang a japán nyelvvel

Létezik egyfajta „formula” a japán szavak rjúkjú nyelvvé való alakítására: az e hangot i hangra, a ki szótagot chi szótaggá, a gi szótagot ji szótaggá, az o hangot u hanggá, az awa-t pedig –aa-vá alakítjuk. Ez a formula illik Okinawa transzliterációjához mi szerint Okinawa Uchinaa-vá alakul, és bizonyítékként jegyzik, miszerint az okinawai egy japán dialektus. Azonban ez nem magyarázza a nem kapcsolatos szavakat, mint az *arigatō* és a *nifeedeebiru* (jelentésük: „köszönöm")

Japán	Okinawai	Megjegyzések
/e/	/iː/[15]	
/i/		
/a/	/a/[15]	
/o/	/u/[15]	
/u/		
/ai/	/eː/	
/ae/		
/au/	/oː/	
/ao/		
/aja/		
/k/	/k/	/g/ is megjeleik
/ka/	/ka/	/ha/ is megjeleik
/ki/	/t͡ɕi/	[t͡ɕi]
/ku/	/ku/	/hu/, [ɸu] is megjelenik
/si/	/si/	/hi/, [çi] is megjelenik
/su/	/si/	[ɕi]; régebben megkülönböztették mint [si] /hi/ [çi] is megjeleik
/tu/	/t͡ɕi/	[t͡ɕi]; régen megkülönböztetve mint [tsi]
/da/	/ra/	[d] és [ɾ] összeolvadás
/de/	/ri/	
/do/	/ru/	
/ni/	/ni/	Morais /ɴ/ is megjelenik
/nu/	/nu/	
/ha/	/ɸa/	/pa/ is megjelenik, de ritkán
/hi/	/pi/ ~ /hi/	
/he/		
/mi/	/mi/	Moraikus /ɴ/ is megjelenik
/mu/	/mu/	
/ri/	/i/	/iri/ nem érinti
/wa/	/wa/	Inkább /a/ hanggá válik középen

Helyesírás

A történelem során az okinawai nyelv kandzsival és hiraganával íródott. Úgy tartják,a szogtagoló hiragana elsőként valamikor Sunten uralkodásának ideje alatt érkezet a Rjúkjú királyságba Japán kontinenséről a 13. században. Valószínű, hogy az okinavaiak már korábban kapcsolatba kerültek a kínai hanzi írásjegyekkel a kiterjedt távolkeleti kereskedelmi kapcsolatok miatt. Azonban a hiragana elterjedtebbé vált, nagyobb elfogadottsággal rendelkezett Rjúkjú szigetein, így a legtöbb dokumentumot és levelet ezzel az írással írták. Az Omoro Szausi (おもろさうし) (egy 16. századi dal és versgyűjtemény) és még néhány fentmaradt írás ugyanebből a századból kirázólag hiraganával íródott. A kandzsik fokozatosan kerültek a nyelvbe a növekvől japán befolyás és a két nyelv nyelvi rokonsága miatt. Azonban ez inkább Japán felé írt fontosabb dokumentumokra korlátozódott. A legrégebbi okinavai felirat egy kőoszlopon található a Tamaudun mauzoleumban. 1501-ből származik, hiragana található rajta.

Miután a Simazu klán megszállta Szatszumát 1609-ben, az okinavai használata megszűnt hivatalos ügyekben. Helyettesítette a szabvány japán írás és a klasszikus kínai egyik írásformája amit kanbun néven ismerünk. A változás ellenére az okinavai még mindig virágzott a helyi irodalomban a 19. századig. A Meidzsi Restaurációt követve a japán kormány felszámolta a han rendszert, és formálisan Japánhoz csatolta a Rjúkjú szigeteket Okinava Prefektúraként 1879-ben. Hogy a nemzeti egységet népszerűsítsék, a kormány szabványosította az oktatást és a tokiói dialektust alapul véve japán nyelviskolákat nyitott. A diákokat megbüntették és elbátortalanították a helyi dialektus beszélésétől, sőt még az írásától is, „dialektus cimkéket" használva. Eredményképpen az okinavai írások megszüntek mindaddig míg az amerikaiak nem vették át 1945-ben

Ettől kezdve japán és amerikai tudósok többféleképpen írták át a regionális nyelvet ad hoc romanizációt használva, vagy katakana szótagokkal, hogy megkülönböztessék a japán nyelvtől. Az okinavai hívei inkább hagyománykövetőek, és folytatják az okinavai hiraganával és kandzsival való írását. Mindenesetre, nincs alapértelmezés vagy konszenzus a kiejtésbeli ügyekre vonatkozóan amit valaha formalizáltak volna, így az eltérések a modern irodalmi munkák közt gyakoriak.

Szótagábécé

Technikailag ezek nem szótagok, hanem morák. Az okinavaiban minden mora egy vagy két kana karakterből áll. Ha kettőből, akkor a normális méretű kanát egy kisebb verzió követi. A lenti táblázatban a hiragana a pont bal, a katakana a pont jobb oldalán található. A középső sor rōmaji (Hepburn-átírás), az alsó pedig IPA-val íródott.

Magánhangzó **Mássalhangzó**	**a**	**i**	**u**	**e**	**o**
(nincs mássalhangzó)	あ・ア a [a]	い・イ i [i]	う・ウ u [u]	え・エ e [e]	お・オ o [o]
q **(glottális zár)**	あ・ア qa [ʔa]	い・イ qi [ʔi]	う・ウ qu [ʔu]	え・エ qe [ʔe]	お・オ qo [ʔo]
k	か・カ ka [ka]	き・キ ki [ki]	く・ク ku [ku]	け・ケ ke [ke]	こ・コ ko [ko]
g	が・ガ ga [ga]	ぎ・ギ gi [gi]	ぐ・グ gu [gu]	げ・ゲ ge [ge]	ご・ゴ go [go]
s	さ・サ sa [sa]	すぃ・スィ si [si]	す・ス su [su]	せ・セ se [se]	そ・ソ so [so]
sh	しゃ・シャ sha [ɕa]	し・シ shi [ɕi]	しゅ・シュ shu [ɕu]	しぇ・シェ she [ɕe]	しょ・ショ sho [ɕo]
z	ざ・ザ za [za]	ずぃ・ズィ zi [zi]	ず・ズ zu [zu]	ぜ・ゼ ze [ze]	ぞ・ゾ zo [zo]
j	じゃ・ジャ (ぢゃ・ヂャ) ja [dʑa]	じ・ジ (ぢ・ヂ) ji [dʑi]	じゅ・ヂュ (ぢゅ・ヂュ) ju [dʑu]	じぇ・ジェ (ぢぇ・ヂェ) je [dʑe]	じょ・ジョ (ぢょ・ヂョ) jo [dʑo]
t	た・タ ta [ta]	てぃ・ティ ti [ti]	とぅ・トゥ tu [tu]	て・テ te [te]	と・ト to [to]
d	だ・ダ da [da]	でぃ・ディ di [di]	どぅ・ドゥ du [du]	で・デ de [de]	ど・ド do [do]
ts	つぁ・ツァ tsa [tsa]	つぃ・ツィ tsi [tsi]	つ・ツ tsu [tsu]	つぇ・ツェ tse [tse]	つぉ・ツォ tso [tso]
ch	ちゃ・チャ cha [tɕa]	ち・チ chi [tɕi]	ちゅ・チュ chu [tɕu]	ちぇ・チェ che [tɕe]	ちょ・チョ cho [tɕo]

n	な・ナ na [na]	に・ニ ni [ni]	ぬ・ヌ nu [nu]	ね・ネ ne [ne]	の・ノ no [no]
h	は・ハ ha [ha]	ひ・ヒ hi [çi]		へ・ヘ he [he]	ほ・ホ ho [ho]
f	ふぁ・ファ fa [ɸa]	ふぃ・フィ fi [ɸi]	ふ・フ fu/hu [ɸu]	ふぇ・フェ fe [ɸe]	ふぉ・フォ fo [ɸo]
b	ば・バ ba [ba]	び・ビ bi [bi]	ぶ・ブ bu [bu]	べ・ベ be [be]	ぼ・ボ bo [bo]
p	ぱ・パ pa [pa]	ぴ・ピ pi [pi]	ぷ・プ pu [pu]	ぺ・ペ pe [pe]	ぽ・ポ po [po]
m	ま・マ ma [ma]	み・ミ mi [mi]	む・ム mu [mu]	め・メ me [me]	も・モ mo [mo]
r	ら・ラ ra [ɾa]	り・リ ri [ɾi]	る・ル ru [ɾu]	れ・レ re [ɾe]	ろ・ロ ro [ɾo]

Nyelvtan

Az okinavai az alany>tárgy>ige szórendet követi, és széleskörben alkalmazza a partikulákat, mint a japán. Számos grammatikai elemet őriz a klasszikus japán nyelvből, például különbséget tesz a terminális forma(終止形) és az jelzős forma (連体形) közt. Őrzi a が *ga* genetív funkcióját (ami elveszett a Suri dialektusban), a nominális funkcióját a ぬ *nu szótagnak* (japánban: の *no*), és a tiszteleti/köznyelvi elosztását a ga-nak és a nu-nak nominális használatban.

Az adott etimológia az *–un* és *uru* végekre a továbbképzése *uri*-val toldalékolva (klasszikus japánban: 居り*wori*, *lenni; létezni*): az *–un* az *uri* terminális formából fejlődött, az *–uru* pedig a jelzős formájú *uru*-ból.:

· *a kachuru* a *kachi-uru-ból*;

· *a kachun* a *kachi-uri*;

· *a yumun* (japánul: 読む *yomu*, olvasni) pedig a *yumi* + *uri*- ból ered.

Hasonló etimológia adott a –san végződés és jelzős –saru végződésekhez melléknevek esetében: a tő a さ*sa* –val ragozva (mellékneveket nominalizál, pl.: magas → magasság, forró → forróság), az *ari-val toldalékolva* (Klassziku japán : 有り *ari*, létezni*; birtokolni*)

· *a takasan* (japánul: 高い *takai*, *magas*) a *taka-sa-ari-ból*;

· *a achisan* (japánul: 暑い *atsui*, *forró; meleg)* az *atsu-sa-ari-ból*;

· *a yutasaru* (jó, kellemes) pedig a *yuta-sa-aru*-ból ered.

書く *kaku* ***írni***				
		Klasszikus		**Suri**
Irrealis	**未然形**	書か	kaka-	kaka-
Folyamatos	**連用形**	書き	kaki-	kachi-
Terminális	**終止形**	書く	kaku	kachun
Jelzős	**連体形**	書く	kaku	kachuru
Valódi	**已然形**	書け	kake-	kaki-
Felszólító	**命令形**	書け	kake	kaki

A mondat részei

A részek viselkedése egy mondatban						**A beszéd részei**
Független	Nincs igeragozás	Lehet alany				Főnév **(名詞)**
						Névmás **(代名詞)**
		Nem válhat alannyá	Más szavak követik	Módosít	Ragozható szót módosít	Határozószó **(副詞)**
					Alanyit módosít	Prenominális melléknév **(連体詞)**
				Kapcsolódik		Kötőszó **(接続詞)**
			Nem követik más szavak			Indulatszó/Felkiáltás **(感動詞)**
	Kapcsol	Ragozható szó	Mozgást mutat be	Végső forma „ん (n)"-el végződik		Ige **(動詞)**
			Állapotot vagy tulajdont fejez ki	Végső forma „さん (san)"-al végződik		Melléknév **(形容詞)**
			Egy bizonyos dolog létezését vagy döntését mutatja be	„やん (yan)" alanyihoz kapcsolódik, például főnévhez		Lét-Azonosító ige **(存在動詞)**
			Létezés, események állapotát mutatja be	„やん (yan)" állapotot jelölő szóhoz kapcsolódik		Melléknévi ige **(形容動詞)**
Függő	Konjugálódik	A konjugálódott szavak jelentéséért felelős		A végső forma „ん (n)"-el végződik		Segédige **(助動詞)**
	Nem konjugálódik	Más szavakhoz kapcsolódik és bemutatja a szavak egymással való kapcsolatát				Partikula**(助詞)**
		A szó elejéhez kapcsolódik, jelentést ad hozzá, vagy új szót képez				Előtag **(接頭語)**
		A szó végéhez kapcsolódik, jelentést ad hozzá, vagy új szót képez				Képző **(接尾語)**

Főnevek (名詞)

A főnevek független, nem ragozó részei a beszédnek, amik az alanyává válhatnak a mondatnak.

Névmások (代名詞)

A névmások osztályzása ugyanaz mint a főneveké, csak átfogóbb.

Okinawai névmások									
		Egyes számú				**Többes számú**			
		Személyes	**Kifejező**			**Személyes**	**Kifejező**		
			Dolog	**Hely**	**Irány**		**Dolog**	**Hely**	**Irány**
1. személy		· 我ん (wan) · わみ (wami)				· 我達 (wattaa) · いがろー (igarou)			
2. személy		· やー (yaa) · やーみ (yaami) · なー (naa) · なーみ (naami) · 御所 (unnjyu)				· いったー (ittaa) · なったー (nattaa) · うんじゅなーたー (unjyunaataa)			
3. személy	**Proximális**	くり (kuri)	くり (kuri)	くま (kuma)	· くま (kuma) · くがた (kugata)	くったー (kuttaa)	くったー (kuttaa)	くま (kuma)	· くま (kuma) · くがた (kugata
	Mediális	うり (uri)	うり (uri)	うま (uma)	· うま (uma) · うがた (ugata)	うったー (uttaa)	うったー (uttaa)	うま (uma)	· うま (uma) · うがた (ugata)
	Disztális	あり (ari)	あり (ari)	あま (ama)	· あま (ama) · あがた (agata)	あったー (attaa)	あったー (attaa)	あま (ama)	· あま (ama) · あがた (agata)
Határozatlan		· たー (taa) · た (ta)	じる (jiru)	まー (maa)	· まー (maa) · まーかた (maakata)	たったー (tattaa)	じる (jiru)	まー (maa)	· まー (maa) · まーかた (maa

Határozószavak (副詞)

A határozószavak független, nem ragozó részei a beszédnek, amik nem válhatnak az alanyává a mondatnak, és módosítják a ragozható szavakat (用言; igék, határozószavak, melléknevek), amik a határozószavak után jönnek. Két fő kategória létezik, ezeken belül több kisebb kategória, ahogy a táblázat is mutatja.

Prenominális melléknevek (連体詞)

Prenominális melléknevek (連体詞)		
A prenominális mellékneveket ugyanúgy osztályozzák mint a határozószavakat, azzala különbséggel hogy nem ragozható szavakat módosít, hanem főneveket és névmásokat (体言).		
Okinavai	**Japán**	**Magyar**
いぃー (yii)	良い (ii)	jó

Kötőszavak(接続詞)

Kötőszavak (接続詞)		
A kőtőszavak önálló nem konjugáló részei a beszédnek ami kapcsolatbahozza az a szavak előtt és utána következő szavakat		
Okinavai	**Japán**	Magyar
あんさびーくとぅ (ansabiikutu)	そういうわけですから (souiuwakedesukara)	„ebből az okból"
あんし (anshi)	それで (sorede) それから (sorekara)	„és ezután"
やくとぅ (yakutu)	だから (dakara)	„így, tehát"
やしが (yashiga)	しかし (shikashi) そうではあるが (soudewa'aruga)	„de"

Indulatszavak / Felkiáltások (感動詞)

Indulatszavak / Felkiáltások (感動詞)			
Az indulatszavak önálló nem konjugáló részei a beszédnek, semmit nem módosítanak vagy kötnek össze, általában nem követik szavak.			
Okinavai	**Japán**	**Magyar**	**Megjegyzések**
あい (ai)	おや (oya)	Oh, Wow	驚きの気持ちを表す Meglepődés kifejezése
あきさみよー (akisamiyo)	あらまあ (aramaa)	Oh Istenem!	Döbbenet, aggodalom kifejezése
あきとーなー (akitoonaa)	おやまあ	Oh Istenem!	失敗した時や驚いた時などに発する Döbbenet, aggodalom kifejezése
うー (uu)	はい (hai)	Igen	Udvarias „igen"
あいびらん (aibiran) をぅーをぅー (wuuwuu)	いいえ (iie)	Nem	目上の人に対して用いる Udvarias "nem"
だー (daa)	おい (oi) どれ (dore) ほら (hora)	Hé!	
とー (too)	ほら (hora) よし (yoshi)	Rendben	Öröm, élvezet, engedély kifejezésére
とーとー (tootoo)	よしよし (yoshiyoshi) ほらほら (horahora)		
はっさみよー (hassamiyoo)	おやまあ (oyamaa)	Oh Istenem!	呆れ返った時などに発する語
んちゃ (ncha)	なるほど (naruhodo) やっぱり (yappari) 予定通りだ (yoteidourida)	Valóban, ahogy vártam	

Igék (動詞)

Az igék olyan részei a mondatnak, amik konjugálnak, és elmozdulást fejeznek ki.A végső formaん (n)-el végződik.

Melléknév (形容詞)

Olyan részei a mondatnak amik tulajdont vagy állapotot fejeznek ki. A végső formaさん (san)-al végződik

Lét-Azonosító ige (存在動詞)

Olyan részei a mondatnak, amik egy bizonyos dolog részeit és döntéseit mutatják meg. やん (yan)–al kapcsolódik az alanyhoz

Melléknévi igék(形容動詞)

Olyan konjugáló részei a mondatnak amik egy esemény létezését mutatják meg. Itt aやん (yan) azokhoz a szavakhoz kapcsolódik amit eseményt vagy állapotot fejeznek ki.

Segédigék (助動詞)

Segédigék (助動詞)			
Olyan nem önálló, konjugáló részei a beszédnek amik a konjugált szavak jelentését alkotják. A végső forma ん (n)-el végződik.			
Okinawai	**Japán**		
あぎーん (agiin) あぎゆん (agiyun)	しつつある (shitsutsuaru)		
ぎさん (gisan)	そうだ (souda)		
ぐとーん (gutoon)	のようだ (noyouda)		
しみゆん (shimiyun) すん (sun)	させる (saseru)		
ぶさん (busan)	したい (shitai)		
みしぇーびーん (misheebiin)	なさいます (nasaimasu)		
みしぇーん (misheen)	なさる (nasaru)		
ゆーすん (yuusun)	ことができる (kotogadekiru)		
りゆん (riyun) りーん (riin)	れる (reru) られる (rareru)		

Partikula (助詞)			
Esetjelölők(格助詞)			
Egy főnévhez kapcsolódik és jelöli a többi szó közötti kapcsolatot			
Okinawai	**Japán**	**Megjegyzés**	**Példa**
ぬ (nu) が (ga)	が (ga)	Alanyi jelző. Normális esetben ぬ (nu). Azonban ha a névmás a mondat alanya, a が (ga) használatos. A が (ga)-t használhatjuk nevekhez is.A ぬ (nu) minden szituációra alkalmazható	· **ぬ**あびゆん。**が**あびゆん。 · 犬**が**吠える。私**が**喋る。
っし (sshi)	で (de)	Jelöli az eszközt amivel elérünk valamit.	· バス**っし**行 (い)ちゃびら。 · バス**で**行こう。 · Menjünk bus**szal**!
Ø (*Archaikus:* ゆ (yu))	を (wo)	A modern okinawai nem használ tárgy partikulát, köznyelvi japánnal ellentétben. A "yu" főként régi irodalmi összetételekben létezik.	
なかい (nakai)	へ (e)・ に (ni)	手段・方法	
やか (yaka)	より (yori)	„annyira, mint"; felső határ.	· 彼 (あり)**やか**大和口 (やまとぅぐち)ぬ上手 (じょおじ)やあらん。 · 彼**より**日本語が上手ではない。 · Az én japánom nem olyan jó **mint az** övé.
さーに (saani)		Jelzi, hogy milyen eszközökkel jött létre valami.	· 沖縄口 (うちなーぐち)**さーに**手紙 (てぃがみ)書 (か)ちゃん。 · 沖縄語**で**手紙を書いた。 · A levelet Okinawai**val** írtam.
から (kara)	から (kara)	起点	
んかい (nkai)	へ (e)	"benne, itt,ott, valahol"; irány	· 沖縄 (うちなー)**んかい**めんそーれー! · 沖縄へようこそ！ · Üdvözlünk Okinaw**án**!
なーりー (naarii)		場所・位置	
をぅてぃ (wuti)		Olyan helyet jelez, amire a cselekvés vonatkozik to an animate subject takes place. Aをぅん wun "létezni, lenni". ige melléknévi igenév formájából származik	
をぅとーてぃ (wutooti)		A をぅてぃ progresszív formája, ami magába foglalja az időt is.	· くま**をぅとーてぃ**憩 (ゆくぃ)欲 (ぶ)さん。 · ここ**で**休みたい。 · Szeretnék (itt) pihenni.
んじ (nji)	で (de)	場所	
ん (n)		所属等	
ぬ (nu)	の (no)	Birtokos jelző.Nehézség lehet az alanyjelölő ぬ (nu) és a birtokos jelzőぬ (nu) köztü különbség megállapítása.	· **ぬ**、みーねー、んかいましやん。 · 豚**の**肉を食べると体に良い。
ぬ→「〜している」「〜である」「〜い・しい」pp459.			
とぅ (tu)	と (to)	相手	
んでぃ (ndi)	と (to)	Quotative.	
に (ni)		時・場所等	

Határozói Partikulák (副助詞)			
Okinavai	**Japán**	**Megjegyzés**	**Példa**
びけー (bikee)	だけ (dake)		
びけーん (bikeen)	ばかり (bakari)	„csak" limitáló szó	· ローマ字 (じ)**びけーん**ぬ書物 (すむち)。 · ローマ字**ばかり**の書物。 · Egy csak romaji könyv
だき (daki)	だけ (dake)		
までぃ (madi)	まで (made)	„ egészen addig, amíg"	· くぬ電車 (でんしゃ)あ、首里 (しゅい)**までぃ**行 (い)ちゃびーん。帰 (けー)る**までぃ**待 (ま)ちょーいびーん。 · この電車は首里まで行く。帰る**まで**待つ。 · Ez a vonat egészen Shuri-ig megy. Megvárom amíg hazaérsz.
くれー (kuree)	ぐらい (gurai)	„körülbelül, körül"	· 十分 (じっぷん)**くれー**かかゆん。 · 十分**ぐらい**かかる。 · Körülbelül 10 percet fog igénybevenni
ふどぅ (fudu)	ほど (hodo)		
あたい (atai)	ぐらい (gurai)等	annyira, mint; felső határt jelöl	· うぬ建物 (たてぃむの)ー思 (うむ)ゆる**あたい**高 (たか)こーねーやびらん。 · あの建物は思うぐらい高くないよ。 · Az épület annyira magas, mint amekkorának elképzeled
んちょーん (nchoun)	さえ (sae)		
うっさ (ussa)	だけ (dake)等		
うっぴ (uppi)	だけ (dake)等		· 寝 (に)んじ欲 (ぶ)しゃる**うっぴ**寝 (に)んでぃん済 (す)まびいん。 · 寝たい**だけ**寝ていいよ。 · Annyit aludhatsz, amennyit akarsz
うひ (uhi)	だけ (dake)等		
さく (saku)	ほど (hodo)、だけ (dake)		

Kötő Partikulák (係助詞)			
Okinavai	**Japán**	**Megyjegyzés**	**Példa**
や (ya)	は (wa)	Téma partikula hosszú magánhangzókhoz, tulajdonnevekhez, vagy nevekhez Más főnevekhez a partikula rövid magánhangzókkal olvad össze a → aa, i → ee, u → oo, e → ee, o → oo, n → noo. A我ん (wan?) (Én) névmást tematizáljuk mint 我んねー (wan'nee?) 我んのー (wan'noo?) helyett, vagy 我んや (wan'ya?), annak ellenére, hogy megjelenik több irodalmi és zenei műben.	
あー (aa)			
えー (ee)			
おー (oo)			
のー (noo)			
ん (n)	も (mo)	„Is"	
やてぃん (yatin)	でも (demo)	„még, is"	· 宇宙 (うちゅー)から**やてぃん**万里 (まんり)ぬ長城 (ちょーじょー)ぬ見 (み)いゆん。大和 (やまとぅ)**やてぃん**いんちりーん口 (ぐち)を勉強 (びんちょー)すん。 · 万里の長城は宇宙から**でも**見れる。日本**でも**英語を習う · A Kínai Nagyfalat még az űrből is lehet látni.
がん (gan)	でも (demo)		
ぬん (nun)	でも (demo)		
しか (shika)	しか (shika)		
てぃらむん (tiramun)	たるもの (tarumono)		
とぅか (tuka)	とか (toka) や (ya)		
どぅ (du)	ぞ (zo) こそ (koso)		
る (ru)	ぞ (zo) こそ (koso)		
Mondatvégi partikulák (終助詞)			
Okinavai	**Japán**	**Megjegyzések**	**Példák**
が (ga) やが (yaga)	か (ka)	Mondatvégi kérdőpartikula.	
み (mi)	か (ka)	Mondatvégi kérdőpartikula.	
に (ni)		可否疑問	
い (i)		強調疑問	
がやー (gayaa)	かな (kana)		
さに (sani)	だろう (darou)		
なー (naa)	の (no)	Mondatvégi kifejezőpartikula 問いかけ・念押し	
ばー (baa)		軽い疑問	
どー (doo)	ぞ (zo) よ (yo)		
よ (yo)	よ (yo)		
ふー (fuu)		軽く言う	
な (na)	な (na)	Tiltó	
え (e)		命令	
さ (sa)	さ (sa)		
でむね (demune)		断定	

せー (see)		断定	
Indulatot kifejező partikulák (間投助詞)			
Okinavai	**Japán**	**Megjegyzés**	**Példa**
てー (tee)	ね (ne)等		
よ (yo) よお (yoo)	ね (ne) よ (yo)等		
や (ya) やあ (yaa)	ぬ (nu) よ (yo)等		
なー (naa)	ね (ne)等		
さり (sari)	ねえ (nee)等		
ひゃー (hyaa)		意外、軽蔑	

Előtag (接頭語)

Képző (接尾語)

Egyebek

Kopula

Okinavai	Múltidő	Japán	
あびーん (abiin) いびーん (ibiin)	A	ます (masu)	
やいびーん (yaibiin)		です (desu)	
でーびる (deebiru)	A	でございます (degozaimasu)	

Kérdőszavak (疑問詞)

Okinavai	Japán	Jelentés
いくち (ikuchi)	いくつ (ikutsu)	„Mennyibe kerül"
いち (ichi)	いつ (itsu)	„Mikor"
じる (jiru)	どれ (dore)	„Melyik"
たー (taa)	誰 (dare)	„Ki"
たったー (tattaa)	誰々 (daredare)	„Kik"
ちゃー (chaa)	どう (dou)	„Hogyan" (milyen módon)
ちぁっさ (chassa)	どれだけ (doredake) いくら (ikura)	„Mennyibe kerül? Mennyi"
ちゃっぴ (chappi) ちゃぬあたい (chanuatai)	どれほど (dorehodo)	„Hogyan"
ちゃぬ (chanu)	どの (dono) どのような (donoyouna)	„Milyen fajta,féle"
ぬー (nuu)	何 (nani)	„Mi"
ぬーんち (nuunchi)	どうして (doushite)	„Miért"
まー (maa)	どこ (doko)	„Hol"

Források

- (japánul) *民族、言語、人種、文化、区別スレ* (http://mimizun.com/log/2ch/whis/1040532842/). Mimizun.com, 2005. augusztus 31. (Hozzáférés: 2010. december 26.)
- Moseley, Christopher: *Atlas of the World's Languages in Danger* (http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/index.php). UNESCO Publishing, 2010. (Hozzáférés: 2010. december 25.)

- Kerr, George H.. *Okinawa, the history of an island people*. Tuttle Publishing (2000)
- Brown, Keith. *Concise encyclopedia of languages of the world*. Elsevier (2008)
- Kaplan, Robert B.. *Language Planning and Policy in Asia: Japan, Nepal, Taiwan and Chinese characters*. Multilingual Matters (2008)
- Noguchi, Mary Goebel. *Proto-Japanese: issues and prospects*. Multilingual Matters (2001)
- Miyara, Shinsho (2009). „Two Types of Nasal in Okinawa (http://www3.nacos.com/lsj/modules/documents/LSJpapers/journals/136_miyara.pdf)”. *言語研究（Gengo Kenkyu）*, Kiadó: University of the Ryukyus. (Hozzáférés ideje: 2010. december 25.)
- Curry, Stewart A.. *Small Linguistics: Phonological history and lexical loans in Nakijin dialect Okinawan (http://scholarspace.manoa.hawaii.edu/handle/10125/11526)*. Ph.D. - East Asian Languages and Literatures (Japanese), University of Hawaii at Manoa (2004)
- Takara, Kurayoshi (1994–1995). „King and Priestess: Spiritual and Political Power in Ancient Ryukyu (http://www.uchinanchu.org/uchinanchu/ryukyuanist/ryukyuanist27.pdf)”. *The Ryukyuanist* (27), Kiadó: Shinichi Kyan. (Hozzáférés ideje: 2011. január 23.)
- Ishikawa, Takeo (2002. április 1.). „{{{title}}} (http://www.okikosai.or.jp/20kouhou/simatatei/sima_21/sima21.pdf)”. *しまてぃ* (21), Kiadó: 建設情報誌. (Hozzáférés ideje: 2011. március 14.)
- (japánul) (2005. július 10.) „Worldwide Heritages in Okinawa: Tamaudun (https://books.google.com/books?id=7Dv4u-f7yLcC)”. *沖縄スタイル* (07), Kiadó: 枻出版社. (Hozzáférés ideje: 2011. március 14.)
- *Kodansha – encyclopedia of Japan*. Kodansha (1983)
- *Working papers in linguistics (https://books.google.com/books?id=J-ooAQAAIAAJ)*. Dept. of Linguistics, University of Hawaii (1977)
- *King Shunten 1187-1237* (http://www.wonder-okinawa.jp/003/dr_e/01_e/01.html). Okinawa Prefectural Government, 2003. (Hozzáférés: 2011. március 14.)
- Tanji, Miyume. *Myth, protest and struggle in Okinawa*. Taylor & Francis (2006)
- Noguchi, M.G.. *Studies in Japanese Bilungualism*. Multilingual Matters Ltd. (2001)
- Davis, Christopher: *The Role of Focus Particles in Wh-Interrogatives: Evidence from a Southern Ryukyuan Language* (https://web.archive.org/web/20140420060056/http://christopher-davis.net/research/papers/davis_wccfl2013.pdf). University of the Ryukyus, 2013. [2014. április 20-i dátummal az eredetiből (http://christopher-davis.net/research/papers/davis_wccfl2013.pdf) archiválva]. (Hozzáférés: 2014. április 19.)

Jegyzetek

- Kerr, George H., 1911-1992: *Okinawa, the history of an island people.* (https://www.worldcat.org/oclc/44427137) Rev. ed. 2000. ISBN 0804820872
- Brown & Ogilvie 2008, p. 908.
- Kaplan 2008, p. 130.
- Noguchi 2001, p. 87.
- Noguchi 2001, p. 76.
- Hung, Eva and Judy Wakabayashi. *Asian Translation Traditions*. 2014. Routledge. Pg 18.
- Heinrich, P., Miyara, S., & Shimoji, M. (Eds.). (2015). *Handbook of the Ryukyuan Languages*. Walter de Gruyter GmbH & Co KG. Pp 598
- Nakasone, Seizen. *Festschrift*. 1962. Pp. 619.
- UNESCO (2009) "Interactive atlas of the world's languages in danger".
- Heinrich, Patrick (2005). "Language loss and revitalization in the Ryukyu Islands". *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus*.
- Noguchi & Fotos 2001, p. 81.
- Miyara 2009, p. 179.
- Curry 2004, §2.2.2.1.9.
- Miyara 2009, p. 186.
- Noguchi 2001, p. 83.

További információk

- 首里・那覇方言概説（首里・那覇方言音声データベース） (https://web.archive.org/web/20180831072105/http://ryukyu-lang.lib.u-ryukyu.ac.jp/srnh/outline.html)
- うちなあぐち (http://www.haisai.co.jp/) Kiyoshi Fiza, egy okinavai nyelvű költő által.

Fordítás

- Ez a szócikk részben vagy egészben az *Okinawan language* című angol Wikipédia-szócikk ezen változatának (https://en.wikipedia.org/wiki/Okinawan_language?oldid=836789068) fordításán alapul. Az eredeti cikk szerkesztőit annak laptörténete sorolja fel.